

Szacowanie pożądanego poziomu lokalnej infrastruktury sportowej w ujęciu regionalnym i lokalnym

Estimating the desired level of local sports infrastructure on a regional and local basis

1. Wstęp

Dostępność obiektów sportowych powiązana jest z wieloma zagadnieniami. Można mówić o aktualności tej problematyki w kontekście rozwoju regionalnego i lokalnego. Ponadto istotnym tematem jest promocja wszelkiej aktywności fizycznej, której brak ma wpływ na stan zdrowia społeczeństwa. UNICEF [2013, s. 49] informuje, że odsetek dzieci z nadwagą wzrósł w ciągu dekady (tj. między rokiem 2001 a 2010) w 17 z 21 badanych krajów. Najwyższy wzrost zaobserwowano w Polsce, gdzie procent dzieci z nadwagą podwoił się. Jedynie Belgia, Francja, Hiszpania i Wielka Brytania odnotowały spadek ogółu dzieci z nadwagą. Stany Zjednoczone miały najwyższy odsetek dzieci z nadwagą zarówno na początku, jak i na końcu dekady, sięgający niemal 30% w latach 2009-2010 [UNICEF, 2013, s.49.] Wśród dzieci w wieku 11, 13, 15 lat 17 % ma nadwagę. Około 80% otyłych nastolatków pozostanie otyłymi w wieku dorosłym [Ministerstwo Sportu i Turystyki, 2016].

Do uprawiania sportu potrzeba odpowiednich warunków, a w szczególności infrastruktury sportowej. Temat inwestycji w tym zakresie to niezwykle istotne i stale aktualne zagadnienie niezależnie od szczebla jednostki samorządu terytorialnego. Jednakże podjęcie go wiąże się z koniecznością odpowiedzi na pytania o różnym charakterze. Dotyczą one choćby wyboru priorytetowych inwestycji z pośród wielu innych, które poszczególne jednostki samorządu terytorialnego muszą wykonać. Osobnym tematem jest finansowanie. Chodzi nie tylko o budowę obiektów, ale i w późniejszym okresie ich utrzymanie, pozyskiwanie środków na potrzebne remonty. Nie ma jednolitego schematu kształtowania polityki inwestycyjnej. W każdym samorządzie panują inne warunki, do których należy dostosować zamierzenia inwestycyjne.

Celem artykułu jest przedstawienie metody, dzięki której jednostki samorządu terytorialnego mogą oszacować pożądaną poziom infrastruktury sportowej na swoim

terenie. Znając liczbę obiektów, które powinny się pojawić można próbować wypracować korzystne rozwiązanie w zakresie polityki rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej. Należy jednak zaznaczyć, że nie ma jednego idealnego modelu rozwoju infrastruktury sportowej. Nie można stwierdzić, że im więcej obiektów sportowych tym lepiej. W analizie wykorzystano informacje o liczbie obiektów sportowych, a nie o ich wartości. Liczba obiektów sportowych ma ograniczoną porównywalność pod względem wielkości, przeznaczenia i funkcjonalności. Niestety nie dysponowano wyceną poszczególnych obiektów sportowych, co pozwalałoby uzyskiwać porównywalne w przekroju gmin wnioski dla całości infrastruktury sportowej. Brak informacji na temat wartości obiektów, kosztów ich utrzymania itd. sprawia, że przeprowadzone rozważania mają charakter wstępny i jako takie stanowią jedną z przesłanek dla władz jednostek samorządu terytorialnego do podejmowania odpowiednich decyzji i działań.

2. Pojęcie infrastruktury sportowej i jej uwarunkowania

Słowo „sport” wywodzi się z łacińskiego słowa *se desportatre* i oznacza oddawanie się rozrywkom, bawienie się lub przyjemne spędzanie czasu [Babczuk i Łebek, 2013, s.7]. W zabawie i przyjemnym spędzaniu czasu istotnym wydaje się być obecność odpowiednio przygotowanej infrastruktury sportowej.

Ustawa o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 r. , jeden z podstawowych dokumentów regulujących tematykę sportu, zaznacza, iż kulturę fizyczną tworzy sport razem z wychowaniem fizycznym i rehabilitacją ruchową. Sam sport określa się jako każdą aktywność fizyczną, która przez chwilowe czy systematyczne uczestnictwo wpływa na stworzenie czy polepszenie formy fizycznej i psychicznej, rozwój stosunków społecznych lub uzyskanie wyników sportowych na wszystkich poziomach [Ustawa o sporcie, 2010).

Infrastruktura jest pewnego rodzaju podstawą działalności gospodarczej, ale również jest istotna dla codziennego funkcjonowania mieszkańców danego obszaru. Zwykle mówi się o dwóch jej rodzajach, tj. społecznej i technicznej, ale wskazuje się także na tzw. infrastrukturę instytucjonalną [Ossowska 2005, s. 331].

K. Krzyżanowska [2005, s. 207] zaznacza, iż obiekty sportowe wraz z wypoczynkowymi oraz biurami turystycznymi oraz informacją turystyczną itp. składają się na infrastrukturę społeczną. Rozpatrując zatem problematykę poziomu infrastruktury sportowej można ją sklasyfikować jako część infrastruktury społecznej i włączyć w

ogólny program rozwoju lokalnej infrastruktury społecznej. Właśnie wspomniana K. Krzyżanowska pisze, że urządzenia sportowo – rekreacyjne umożliwiające czynny wypoczynek w czasie pobytu turystycznego są jednym z elementów służących do oceny infrastruktury turystycznej.

M. Ratajczak [1999, s.33] zwraca uwagę, że infrastruktura stanowi kombinację wysokiego ryzyka inwestycyjnego, ogólnogospodarczych i ogólnospołecznych efektów, (tj. zagwarantowania wszystkim zainteresowanym w miarę równego dostępu do usług infrastruktury) oraz ograniczonych możliwości, a czasem ich braku, oparcia funkcjonowania infrastruktury na regułach rynkowych.

Poziom lokalnej infrastruktury jest skorelowany z rozwojem lokalnym, na który zaczęto zwracać uwagę po reformie samorządowej w latach 90 tych XX wieku. Na skutek wspomnianej reformy określona została, jak pisze M. Dolata [2010, s. 44] szczególna pozycja samorządu lokalnego w państwie. Jednostki samorządu terytorialnego wraz z osobowością prawną uzyskały prawo do majątku i dochodów, ale również zobowiązano je do samodzielnego decydowania o ich dysponowaniu w zakresie realizowanych inwestycji oraz kreowania warunków służących rozwojowi lokalnemu. Podejmowane inwestycje mają na celu realizację zadań publicznych (własnych lub zleconych), a te mają zaspokoić zbiorowe potrzeby mieszkańców [Satoła 2013, s. 185].

Przy dogłębniejším określeniu obszaru działalności związanej ze sportem niezbędnym wydaje się skorzystanie z Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności [2007] w którym dokonano podziału działalności podmiotów wpisanych do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej (REGON) na : sekcje (A-U), działy (1-99), grupy, podklasy.

Działalność sportowa została sklasyfikowana w sekcji R, tj. jako działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją. Sekcja ta obejmuje swym zakresem działalność kulturalną, rozrywkową i rekreacyjną związaną z różnymi zainteresowaniami ogółu społeczeństwa, włączając występy na żywo, działalność muzeów, gry hazardowe, działalności związane ze sportem i rekreacją. W ramach sekcji R funkcjonuje dział 93 (tj. działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna) obejmujący grupę 93.1 (tj. działalność związaną ze sportem), w której znajduje się prowadzenie obiektów sportowych, jak również:

- działalność drużyn i klubów sportowych oraz niezależnych sportowców biorących udział głównie w imprezach sportowych na żywo przed publicznością,
- działalność właścicieli samochodów wyścigowych, psów, koni itd. biorących udział w wyścigach, polegającą przede wszystkim na wystawianiu ich na wyścigach lub innych imprezach sportowych,
- działalność trenerów sportowych świadczących specjalistyczne usługi dla uczestników imprez i zawodów sportowych, działalność związaną z prowadzeniem hal sportowych i stadionów,
- pozostała działalność w zakresie organizowania, promowania i zarządzania imprezami sportowymi, gdzie indziej niesklasyfikowaną.

Wspomniana działalność obiektów sportowych obejmuje:

1. działalność obiektów sportowych na otwartym powietrzu lub obiektów sportowych halowych (otwartych, zamkniętych lub zadaszonych, z miejscami siedzącymi dla widzów lub bez), tj.:
 - stadiony do gry w piłkę nożną,
 - stadiony do gry w krykieta, rugby,
 - tory wyścigowe dla samochodów, psów, koni,
 - baseny,
 - stadiony lekkoatletyczne,
 - hale i stadiony przeznaczone dla sportów zimowych, włączając hale do gry w hokeja,
 - hale bokserskie,
 - pola golfowe,
 - tory do gry w kręgle,
 - pozostałe obiekty sportowe
2. organizowanie i przeprowadzanie imprez sportowych dla sportowców zawodowych lub amatorów z wykorzystaniem własnych, otwartych lub zamkniętych obiektów sportowych,
3. zarządzanie i zapewnienie pracowników do obsługi tych obiektów.

Podklasa 93.13.Z (tj. działalność obiektów służących poprawie kondycji fizycznej) obejmuje: działalność centrów i klubów fitness oraz innych obiektów służących poprawie kondycji fizycznej i kulturystyce [Klasyfikacje PKD 2017].

Skorzystanie z informacji zawartych w Polskiej Klasyfikacji Działalności pozwala na zobrazowanie skali różnego rodzaju tematów związanych z rozwojem lokalnej infrastruktury sportowej. Chodzi nie tylko o budowę i utrzymanie obiektów, ale i o szereg innych działań z nimi związanych, jak np. przeprowadzanie imprez, czy zatrudnianie pracowników.

By ułatwić poprawne funkcjonowanie gmina powinna stworzyć plan swojego rozwoju. Taką wizją rozwoju gminy jest strategia rozwoju lub lokalny plan rozwoju. Określa on docelową wizję rozwoju, misję gminy, (strategiczne) cele rozwoju, zadania (strategiczne) oraz sposób ich realizacji. Podmiotem tejże wizji rozwoju jest społeczność lokalna, uczestnicząca w realizacji zadań strategicznych. Jest ona także odbiorcą powstających w efekcie zastosowania wizji rozwoju zmian, nowych warunków prowadzenia działalności gospodarczej i poprawy jakości życia. Przedmiot rozwoju lokalnego stanowi gminna rzeczywistość w wymiarach: przestrzennym, gospodarczym, społecznym i ekologicznym [*Zarządzanie...* 1998, s. 17].

Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego wykonuje zadania własne w swoim imieniu i na własną odpowiedzialność [Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997]. Nie może odmówić ich wykonania, jeżeli tak stanowi ustawa. Ustawodawca celowo wprowadził zadania obowiązkowe, by zabezpieczyć mieszkańcom określony poziom zaspokojenia potrzeb. To także gwarancja prawna równości wobec prawa i dążenie do takiego samego dostępu do świadczeń, niezależnie od miejsca zamieszkania. Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego podlega kontroli z punktu widzenia legalności. Mówi o tym art. 171 Konstytucji RP [Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997]. Działalność gminy nadzoruje Prezes Rady Ministrów, a jej finanse kontroluje regionalna izba rozrachunkowa.

W ramach analizy podjęto temat związany z ustaleniem pożądanego poziomu infrastruktury sportowej wykorzystując wskaźniki obłożenia obiektów sportowych w przekroju gmin i województw.

Należy tu podkreślić, iż w analizie wykorzystano informacje o liczbie obiektów sportowych, a nie o ich wartości. Liczba obiektów sportowych ma ograniczoną porównywalność pod względem wielkości, przeznaczenia i funkcjonalności. Niestety nie dysponowano wyceną poszczególnych obiektów sportowych, co pozwalałoby uzyskiwać porównywalne w przekroju gmin wnioski dla całości infrastruktury

sportowej. Analiza ma charakter przybliżony i jest oparta na wskaźniku demograficznym, a powinna wykorzystywać również elementy kosztowe.

3. Analiza regionalnej infrastruktury sportowej na podstawie danych GUS

Analizę regionalnej infrastruktury sportowej przeprowadzono na poziomie województw korzystając z danych za rok 2014 na podstawie których wyznaczono dla każdego województwa następujące parametry zebrane w tabeli1:

- Liczba ludności (L) oraz liczba obiektów sportowych (O)
- Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt sportowy (L/O)
- Teoretyczne liczby obiektów w poszczególnych województwach ($O1_i$) wyznaczone na poziomie najkorzystniejszego wskaźnika wśród wszystkich województw $\{\min(L/O)\}$. Najmniejsze obłożenie obiektów sportowych w roku 2014 odnotowano w województwie opolskim ($\min(L/O) = 981$) w związku z czym wielkości te dane były wzorem

$$O1_i = L_i / \min(L/O) \quad (i=1, \dots, 16)$$

gdzie L_i to liczba ludności w i-tym województwie. Na przykład w województwie podkarpackim teoretyczna liczba obiektów $O1_i$ wynosi:

$$2\,129\,187 / 982 = 2168$$

i jest o 11% większa niż faktyczna liczba obiektów wynosząca 1946

- Różnice pomiędzy teoretycznymi ($O1_i$) i faktycznymi (O_i) liczbami obiektów sportowych w wyrażeniu bezwzględnym ($O1_i - O_i$) oraz procentowym $(O1_i - O_i) / O_i$
- Teoretyczne liczby obiektów w poszczególnych województwach ($O2_i$) wyznaczone na poziomie przeciętnego wskaźnika dla całej Polski $\{\text{śred}(L/O)\}$. W 2014 roku przeciętne obłożenie obiektów sportowych wynosiło $\text{śred}(L/O) = 1711$ to wielkości te dane były wzorem

$$O2_i = L_i / \text{śred}(L/O) \quad (i=1, \dots, 16)$$

gdzie L_i to liczba ludności w i-tym województwie. Na przykład w województwie podkarpackim teoretyczna liczba obiektów $O2_i$ wynosi

$$2\,129\,187 / 1711 = 1244$$

i jest o 36% mniejsza niż faktyczna liczba obiektów wynosząca 1946

- Różnice pomiędzy teoretycznymi ($O2_i$) i faktycznymi (O_i) liczbami obiektów sportowych w wyrażeniu bezwzględnym ($O2_i - O_i$) oraz procentowym $(O2_i - O_i) / O_i$

- Udziały liczby mieszkańców poszczególnych województw w ogólnej liczbie ludności (%Li)
- Udziały liczby obiektów sportowych w poszczególnych województwach w ogólnej liczbie obiektów sportowych (%Oi)
- Różnice powyższych dwóch wskaźników (%Li-%Oi)

Na podstawie wartości w tabeli 1 podano wskaźnik obłożenia L/O oraz wielkość infrastruktury sportowej w poszczególnych województwach przy założeniu, że wszystkie mają wskaźnik identyczny z województwem najlepszym w Polsce, tj. Opolskim oraz w drugim wariantcie wielkość infrastruktury sportowej jest równa średniej dla Polski.

W tabeli 1 ułożono województwa w kolejności od mającego największą liczbę osób przypadającą na obiekt sportowy do najmniejszej. Idealnym wydawać by się mogło jest województwo opolskie, gdyż ma najmniejszy wynik L/O, tj. 982. Na kwestię przeliczenia liczby mieszkańców na jeden obiekt sportowy można patrzeć z kilku stron, tj. sportowej, finansowej i in. Nie można zatem jednoznacznie powiedzieć, że województwo opolskie jest najlepszym. Jednakże biorąc pod uwagę dostępność obiektów można zauważyć, że we wspomnianym województwie mieszkańcy mają lepszy dostęp niż w innych. Z tego względu województwo opolskie stanowi podstawę do dalszych obliczeń. Wynika z nich, że województwo mazowieckie powinno mieć 5431 obiektów, by uzyskać taki sam wskaźnik L/O jak woj. opolskie, co oznacza, że brakuje w nim 3574 obiektów, co stanowi blisko 200% więcej niż jest w województwie mazowieckim w badanym okresie. Analizując liczbę obiektów według średniej, tj. danych dla Polski ogółem można zauważyć, że w przypadku województwa mazowieckiego różnica wynosi 1261 obiektów, co stanowi 68% podstawowego stanu infrastruktury sportowej.

Tabela 1. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt sportowy wg województw (stan na 31.12.2014)

Województwo	L	O	L/O	OI	OI-O	(OI-O)/O	O2	O2-O	(O2-O)/O	% L.	% O.	% L. - % O.
mazowieckie	5 334 511	1 857	2 873	5431	3 574	192%	3 118	1 261	68%	14%	8%	6%
podlaskie	1 191 918	477	2 499	1214	737	154%	697	220	46%	3%	2%	1%
śląskie	4 585 924	2 008	2 284	4669	2 661	133%	2 680	672	33%	12%	9%	3%
świętokrzyskie	1 263 176	576	2 193	1286	710	123%	738	162	28%	3%	3%	0%
lubelskie	2 147 746	988	2 174	2187	1 199	121%	1 255	267	27%	6%	4%	2%
łódzkie	2 504 136	1 188	2 108	2550	1 362	115%	1 464	276	23%	7%	5%	2%
kujawsko-pomorskie	2 089 992	1 211	1 726	2128	917	76%	1 222	11	1%	5%	5%	0%
Polska	38 478 602	22 491	1 711	39176	16 685	74%	22 489	0	0%	100%	100%	0%
pomorskie	2 302 077	1 400	1 644	2344	944	67%	1 345	- 55	-4%	6%	6%	0%
warmińsko-mazurskie	1 443 967	907	1 592	1470	563	62%	844	- 63	-7%	4%	4%	0%
małopolskie	3 368 336	2 157	1 562	3429	1 272	59%	1 969	- 188	-9%	9%	10%	-1%
wielkopolskie	3 472 579	2 583	1 344	3536	953	37%	2 030	- 553	-21%	9%	11%	-2%
dolnośląskie	2 908 457	2 173	1 338	2961	788	36%	1 700	- 473	-22%	8%	10%	-2%
lubuskie	1 020 307	787	1 296	1039	252	32%	596	- 191	-24%	3%	3%	0%
zachodnio-pomorskie	1 715 431	1 336	1 284	1747	411	31%	1 003	- 333	-25%	4%	6%	-2%
podkarpackie	2 129 187	1 946	1 094	2168	222	11%	1 244	- 702	-36%	6%	9%	-3%
opolskie	1 000 858	1 019	982	1019	-	0%	585	- 434	-43%	3%	5%	-2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS [GUS 2017]

Jeśli chodzi o województwo małopolskie to według obliczeń zawartych w powyższej tabeli, biorąc pod uwagę województwo opolskie, powinno się pojawić nieco ponad 1200 obiektów. Natomiast średnia dla Polski wskazuje, że województwo małopolskie ma ok. 180 obiektów sportowych za dużo.

Niewątpliwie należy podkreślić, że powyższe obliczenia mają charakter przybliżony. Można się zastanowić, czy jest możliwe, by w całej Polsce był taki sam dostęp do obiektów sportowych. Czy realnym jest, by poszczególne jednostki samorządu terytorialnego miały taki sam poziom infrastruktury sportowej? Czy jest możliwa likwidacja podziału Polski na tereny z dobrą i z gorszą dostępnością do obiektów sportowych. Co należy zrobić, by poszczególne województwa miały taki sam poziom infrastruktury jak województwo opolskie, czy średnia krajowa. Trzeba rozważyć, czy sensownym jest 2-krotne zwiększenie liczby obiektów w województwie mazowieckim. Ważne, by nie było tak dużej rozpiętości pomiędzy regionami sięgającej 200%. Idealnego stanu równości nie osiągnie się nigdy, gdyż każdy region jest inny, ma inną specyfikę, priorytety itd.

W jedenastej i dwunastej kolumny tabeli 1 można zauważyć, iż w województwie śląskim oraz mazowieckim powinno pojawić się więcej obiektów sportowych. Wynika to z faktu, iż udział mieszkańców wspomnianych województw w populacji ogółem w Polsce jest wyższy niż odpowiadający mu udział obiektów sportowych. Sytuacją idealną z punktu widzenia rozwoju infrastruktury sportowej byłaby taka, w której te udziały byłyby równe lub porównywalne, jak np. w przypadku województw warmińsko-mazurskiego (po 4%), pomorskiego (po 6%) czy kujawsko-pomorskiego (po 5%) lub małopolskiego (9%). Taki sam udział mieszkańców, jak i udział obiektów w ich liczbie ogółem, nie oznacza, że w przypadku badanego powiatu wadowickiego będzie tak samo.

4. Analiza porównawcza lokalnej infrastruktury sportowej

By określić odpowiedni poziom lokalnej infrastruktury sportowej należy zapoznać się z jej stanem na badanym terenie. Do tego celu wykorzystano dane z Działu Udostępniania Informacji w Urzędzie Statystycznym w Krakowie dotyczące obiektów sportowych. Informacje te zebrane zostały w oparciu o sprawozdania KFT-OB/a i KFT-

OB/b. Badania zostały przeprowadzone w latach 2010 i 2014 i nie obejmują obiektów przyszkolnych. Dane dostępne są na poziomie gmin.

W analizie wykorzystano następujące wskaźniki:

- obłożenie obiektów sportowych liczbą mieszkańców w danej gminie wyrażone wzorem L/O , gdzie L oznacza liczbę ludności, a O – liczbę obiektów sportowych,
- relacja wskaźnika obłożenia obiektów sportowych w stosunku do tego wskaźnika dla całego powiatu, tj. $\% L/O$
- teoretyczna (demograficzna) liczba obiektów w poszczególnych gminach ($O2$) wyznaczona na poziomie wskaźnika dla całego powiatu
- różnice pomiędzy teoretyczną a faktyczną liczbą obiektów ($O2-O$) wskazujące na wielkość dysproporcji pomiędzy tymi parametrami

W tabeli 2. zaprezentowano powyższe parametry uporządkowane najpierw w kolejności według malejącej liczby mieszkańców, malejącego wskaźnika L/O (relacja wskaźnika obłożenia obiektów sportowych danej gminy w stosunku do wskaźnika dla powiatu), a później według. Wyliczenia w niej zawarte wskazują na fakt, iż na jeden obiekt w powiecie przypada 1 608 osób. Najlepiej sytuacja pod tym względem wygląda w Mucharzu (503 osoby) i Stryszowie (455 osób), a najgorzej w Wadowicach (3 470 osób). Ten problem jest trudny do omówienia ponieważ nieco inaczej mogą na tę kwestię patrzeć skarbnicy gmin i zastanawiać się, czy pieniądze na infrastrukturę sportową zostały dobrze i słusznie zainwestowane, a inaczej mogą podchodzić do tematu zwykli mieszkańcy. Najbardziej zbliżone do siebie wskaźniki obłożenia obiektów sportowych mają gminy Kalwaria Zebrzydowska, Tomice czy Brzeźnica.

Wszystko powinno być dostosowane do potrzeb społeczności lokalnej. Istotne jest zwrócenie uwagi na dostęp do infrastruktury. Należy się zastanowić nad poprawą jakości życia (w przypadku ograniczenia dostępu do infrastruktury ze względu na zbyt duże zagęszczenie osób przypadających na jeden obiekt, nie można mówić o komforcie użytkowania) i sposobami jej osiągnięcia.

Nadto należy zwrócić uwagę na sytuację w gminach Mucharz i Stryków w kontekście większego wykorzystania infrastruktury sportowej, gdyż mają one najmniejszą relację wskaźnika obłożenia obiektów sportowych w stosunku do tego wskaźnika dla całego powiatu, tj. $\% L/O$ równy odpowiednio 31% i 28%).

Najwyższy wskaźnik odnotowano w gminie Wadowice (216%), Wieprz (189%) i Spytkowice (159%). W tych gminach należałoby rozważyć powiększenie infrastruktury sportowej.

Tabela 2. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt sportowy w powiecie wadowickim (stan 31.12.2014)

Według malejącej liczby mieszkańców								
Gmina	L	O	L/O	% L	% O	O2	O2 - O	% L/O
Andrychów	43 825	33	1 328	28%	33%	28	-5	83%
Wadowice	38 172	11	3 470	24%	11%	24	13	216%
Kalwaria Z.	19 899	11	1 809	12%	11%	12	1	112%
Wieprz	12 132	4	3 033	8%	4%	8	4	189%
Spytkowice	10 212	4	2 553	6%	4%	6	2	159%
Brzeźnica	10 124	5	2 025	6%	5%	6	1	126%
Tomice	7 886	4	1 972	5%	4%	5	1	123%
Lanckorona	6 137	4	1 534	4%	4%	4	0	95%
Stryków	6 823	15	455	4%	15%	4	-11	28%
Mucharz	4 023	8	503	3%	8%	3	-5	31%
Razem	159 233	99	1 608	100%	100%	99	0	100%
Według malejącego wskaźnika L/O								
Gmina	L	O - obiekty	L/O	% L	% O	O2	O2 - O	% L/O
Wadowice	38 172	11	3 470	24%	11%	24	13	216%
Wieprz	12 132	4	3 033	8%	4%	8	4	189%
Spytkowice	10 212	4	2 553	6%	4%	6	2	159%
Brzeźnica	10 124	5	2 025	6%	5%	6	1	126%
Tomice	7 886	4	1 972	5%	4%	5	1	123%
Kalwaria Z.	19 899	11	1 809	12%	11%	12	1	112%
Lanckorona	6 137	4	1 534	4%	4%	4	0	95%
Andrychów	43 825	33	1 328	28%	33%	28	-5	83%
Mucharz	4 023	8	503	3%	8%	3	-5	31%
Stryków	6 823	15	455	4%	15%	4	-11	28%
Razem	159 233	99	1 608	100%	100%	99	0	100%
Optymalne rozwiązanie								
Gmina	L	O - obiekty	L/O	% L	% O	O2	O2-O	% L/O
Wadowice	38 172	22	1 735	24%	22%	24	2	108%
Wieprz	12 132	7	1 733	8%	7%	8	1	108%
Spytkowice	10 212	6	1 702	6%	6%	6	0	106%
Brzeźnica	10 124	6	1 687	6%	6%	6	0	105%
Tomice	7 886	4	1 972	5%	4%	5	1	123%
Kalwaria Z.	19 899	12	1 658	12%	12%	12	0	103%
Lanckorona	6 137	4	1 534	4%	4%	4	0	95%
Andrychów	43 825	29	1 511	28%	29%	28	-1	94%
Mucharz	4 023	5	805	3%	5%	3	-2	50%
Stryków	6 823	4	1 706	4%	4%	4	0	106%
Razem	159 233	99	1 608	100%	100%	99	0	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Do znalezienia optymalnego rozwiązania problemu dotyczącego odpowiedniej liczby obiektów sportowych proponuje się wykorzystać „demograficzną liczbę obiektów” (tabela 2). Jest to liczba obiektów sportowych, która powinna odpowiadać

liczbie ludności danej jednostki terytorialnej. Tzn., jeśli gmina posiada np. 20% ludności powiatu, to powinna również posiadać ok. 20% dostępnej infrastruktury sportowej powiatu. Demograficzna liczba obiektów jest zgodna ze strukturą demograficzną danej jednostki terytorialnej. Po odjęciu od demograficznej liczby obiektów (O2) liczby obiektów faktycznie istniejących (O) otrzymuje się parametr charakteryzujący wielkość dysproporcji pomiędzy wielkością infrastruktury sportowej, a liczbą mieszkańców.

Z wyliczeń (tabela 2.) wynika, że osiągnięcie demograficznej zgodności byłoby możliwe po przeniesieniu 11 obiektów sportowych ze Stryszowa do Wadowic oraz, w drugiej kolejności, 3 obiektów sportowych z Mucharza do Wieprza, i na koniec 2 obiektów z Andrychowa do sąsiednich gmin. W konsekwencji zaistniałaby sytuacja, jak pokazano w trzeciej części tabeli 2., tj. liczba obiektów w przybliżeniu odpowiadałaby liczbie ludności zamieszkującej daną gminę.

Ważne jest zaprezentowanie, jak liczba mieszkańców powiatu przypadająca na jeden obiekt sportowy wiąże się z całym województwem małopolskim. Według danych GUS na 31.12.2014 r. Małopolskę zamieszkiwało 3 368 336 osób [Baza demografia 2016]. Małopolska miała w 2014 roku 2 128 obiektów oraz 29 torów sportowych, których nie ma w badanym powiecie, co łącznie dało sumę 2 157 obiektów. Dzieląc liczbę mieszkańców przez liczbę obiektów, otrzymujemy liczbę 1 562. Zatem z analizy wynika, iż w województwie małopolskim na jeden obiekt sportowy przypada 1 562 osoby, czyli mniej niż w powiecie wadowickim (1 608).

Rozwój infrastruktury sportowej można analizować porównując dane dotyczące różnych czasookresów. W tym przypadku są to lata 2010 i 2014.

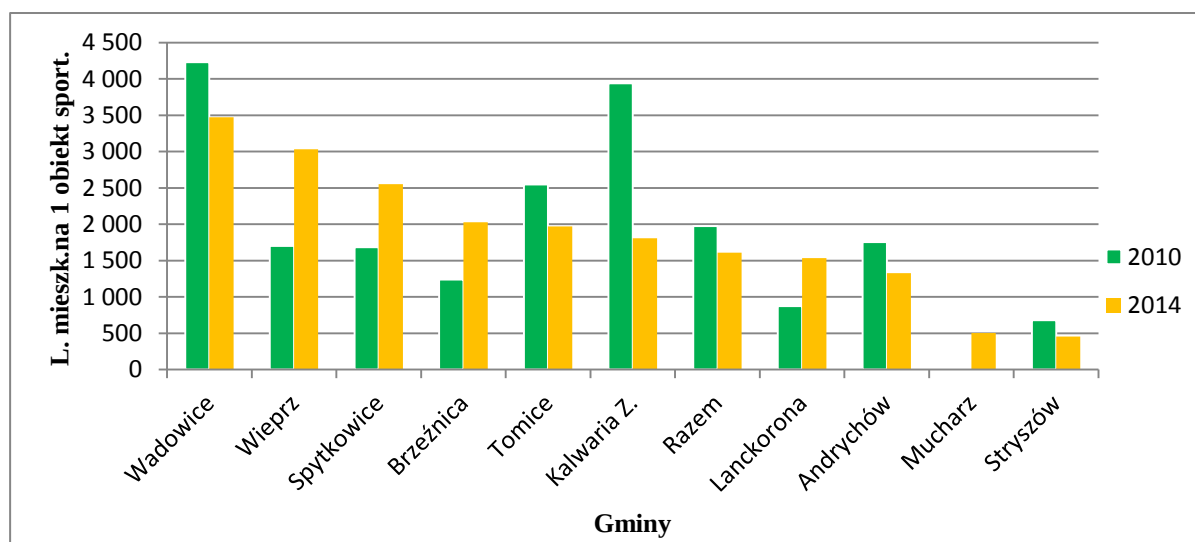
Wykres 1 i tabela 4 zwracają uwagę na dostępność obiektów sportowych dla mieszkańców powiatu wadowickiego w latach 2010 i 2014. Jeśli sytuacja w tym zakresie byłaby stabilna, to informacje z poszczególnych gmin powinny występować na porównywalnym poziomie.

Tabela 3. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt sportowy w powiecie wadowickim w 2010 i 2014 roku

ROK 2010								
Gmina	L	O	L/O	% L	% O	O2	O2-O	% L/O
Wadowice	38048	9	4 228	24%	11%	19	10	214%
Kalwaria Z.	19690	5	3 938	12%	6%	10	5	199%
Tomice	7640	3	2 547	5%	4%	4	1	129%
Andrychów	43895	25	1 756	28%	31%	23	-2	89%
Wieprz	11901	7	1 700	8%	9%	6	-1	86%
Spytkowice	10100	6	1 683	6%	8%	5	-1	85%
Brzeźnica	9900	8	1 238	6%	10%	5	-3	63%
Lanckorona	6107	7	872	4%	9%	3	-4	44%
Stryków	6783	10	678	4%	13%	3	-7	34%
Mucharz	3967	0	bd	3%	0%	2	2	bd ¹
Razem	158031	80	1 975	100%	100%	78	-2	100%
ROK 2014								
Gmina	L	O	L/O	% L	% O	O2	O2 - O	% L/O
Wadowice	38 172	11	3 470	24%	11%	24	13	216%
Wieprz	12 132	4	3 033	8%	4%	8	4	189%
Spytkowice	10 212	4	2 553	6%	4%	6	2	159%
Brzeźnica	10 124	5	2 025	6%	5%	6	1	126%
Tomice	7 886	4	1 972	5%	4%	5	1	123%
Kalwaria Z.	19 899	11	1 809	12%	11%	12	1	113%
Lanckorona	6 137	4	1 534	4%	4%	4	0	95%
Andrychów	43 825	33	1 328	28%	33%	28	-5	83%
Mucharz	4 023	8	503	3%	8%	3	-5	31%
Stryków	6 823	15	455	4%	15%	4	-11	28%
Razem	159 233	99	1 608	100%	100%	99	0	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Wykres 1. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt sportowy w 2010 i 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

¹ Brak danych.

W przypadku danych z 2010 roku uwagę zwracają wysokie wskaźniki L/O przypadku gmin Wadowice i Kalwaria Zebrzydowska, a w 2014 roku w gminach Wadowice, Wieprz, Spytkowice. W 2014 roku można mówić o poprawie sytuacji w stosunku do 2010 roku, czyli zmniejszeniu liczby osób przypadających na jeden obiekt sportowy w gminie. Analizując sytuację w poszczególnych gminach należy zwrócić uwagę, iż w Lanckoronie doszło do pogorszenia sytuacji, gdyż zwiększyła się liczba osób na 1 obiekt sportowy. Najgorzej jest w Wieprzu, bo w 2010 roku było ok. 2000 os, a w 2014 roku ok. 3000 os. Poprawę można natomiast zaobserwować analizując powiat ogółem. W 2010 roku jeden obiekt sportowy przypadał na blisko 2000 os, a w 2014 na nieco ponad 1600 os.

5. Podsumowanie i wnioski

Zarządzanie infrastrukturą sportową jest trudnym zadaniem. Nie wiadomo, jaki jest stan optymalny, bo nie ma żadnego klucza, nie ma normy, ile powinno być, nie ma standardów. Gminy mogą posiadać obiekty, które będą niewykorzystane. Jedno z pytań, które zadają sobie sprawujący władzę w jednostkach samorządu terytorialnego, dotyczy odpowiedniej ilości infrastruktury sportowej, a mianowicie ile i jakie obiekty są gminie potrzebne. Przedstawiona analiza ma pomóc w określeniu odpowiedzi na te kwestie. Wskazuje ona także na rozbieżności w zakresie dostępności obiektów sportowych.

Każda gmina, każdy region może mieć specyficzne warunki, np. geograficzne, sprzyjające rozwojowi infrastruktury sportowej koniecznej dla uprawiania konkretnej dyscypliny sportowej. Mogą pojawić się merytoryczne względy dla budowy większej liczby pewnego rodzaju obiektów lub przeciwnie jakieś warunki będą wykluczały ich powstanie. Stąd podjęcie decyzji inwestycyjnych musi się opierać na wielu przesłankach. Przedstawiona w artykule metoda może pomóc w podjęciu lub odrzuceniu planów inwestycyjnych w zakresie rozwoju infrastruktury sportowej.

Samorząd terytorialny jest niezwykle istotnym ogniwem w rozwoju infrastruktury sportowej. To od możliwości jego budżetu, polityki prowadzonej przez władze poszczególnych jednostek oraz wielu innych czynników zależy kształt i kierunek działań sprzyjających, bądź nie, odpowiedniemu funkcjonowaniu nie tylko samej infrastruktury, ale i sportu jako całości. Pamiętać należy jednak o tym, że

wszelkie podjęte działania powinny służyć dobru społeczeństwa, kształtowaniu dobrych postaw i walce o poprawę jego zdrowia fizycznego i psychicznego.

Słowa kluczowe –infrastruktura, sport, powiat, województwo małopolskie , odpowiedni poziom

Keywords - infrastructure, sport, district, małopolskie voivodship, appropriate level

Literatura:

- 1) Babczuk A., Łebek P. [2013], *Zakres zadań jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w odniesieniu do sportu* [w:] *Finansowanie sportu przez samorząd terytorialny*, red. A. Babczuk , Wyd. C.H. Beck, Warszawa, s.7.
- 2) *Zarządzanie rozwojem lokalnym - studium przypadków* [1998], Broll R. (red.) Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław, s. 17.
- 3) Dolata M. [2010], *Infrastrukturalne uwarunkowania rozwoju lokalnego* [w:] *Roczniki Naukowe tom XII. zeszyt 1, Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, s.44.
- 4) *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, Dz. U. 1997, Nr 78 poz. 483, Art.16, §2, Art.171-172.
- 5) Krzyżanowska K. [2005], *Ocena stanu infrastruktury turystycznej i usług jej towarzyszących w wybranych województwach* [w:] *Roczniki Naukowe tom VII zeszyt 4, Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, s. 207.
- 6) Ministerstwo Sportu i Turystyki [2016], prezentacja: *Sport – nawyk na całe życie*;
https://d1dmfej9n5lgmh.cloudfront.net/msport/article_attachments/attachments/48152/original/prezentacja_29_sierpnia.pdf?1378380788; dostęp: 11.11.2016.
- 7) Ossowska L. [2005], *Poziom infrastruktury obszarów wiejskich Pomorza Środowego – pomiar syntetyczny* [w:] *Roczniki Naukowe tom VII zeszyt 4, Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, s.331.
- 8) Ratajczak M., *Infrastruktura w gospodarce rynkowej*, AE, Poznań 1999, s.33.
- 9) *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)*, Dz. U. nr 251, poz. 1885.
- 10) Satola Ł. [2013], *Finansowanie inwestycji infrastrukturalnych w jednostkach samorządu terytorialnego* [w:] *Roczniki Naukowe tom XV zeszyt 1, Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, s. 185.

11) Unicef [2013], *Warunki i jakość życia dzieci w krajach rozwiniętych. Analiza porównawcza*, s. 49.

12) *Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 o sporcie*, Dz. U. 2010 nr 127 poz. 857, art.2.

Strony internetowe:

- 1) <http://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/CustomSelectData.aspx?s=lud&y=2014&t=00>, dostęp: 20.08.2017.
- 2) <http://www.klasyfikacje.gofin.pl/pkd/5,2,1505,dzialalnosc-sportowa-rozrywkowa-i-rekreacyjna.html#D93>, dostęp: 13.08.2017.